

ANALIZA STATISTICĂ A BUGETULUI PUBLIC NAȚIONAL

Lucreția LUPAȘCU

Universitatea Tehnică a Moldovei, Facultatea Inginerie Economică și Business, Departamentul Economie și Management, grupa C-191, Chișinău, Moldova

lucretia.lupascu@em.utm.md

Rezumat. În Republica Moldova sistemul bugetar reprezintă o componentă de semnificație greu de supraapreciat pentru economia națională. Prin intermediul diferitor impozitelor, contribuțiilor, împrumuturilor etc. la dispoziția guvernului și a autorităților publice se concentrează în medie cca 40% din PIB-ul țării. În prezentul articol se examinează în dinamică și după structură veniturile și cheltuielile aferente Bugetului public Național, precum și deficitul bugetar care este atât de problematic pentru economia Republicii Moldova.

Cuvinte cheie: venituri bugetare, cheltuieli, deficit bugetar, analiza BPN

Introducere

În literatura juridică, bugetul public național a fost definit ca fiind planul financiar al statului prin care sunt prevăzute veniturile și cheltuielile pentru o perioadă determinată de timp. Potrivit articolului 26 al Legii nr.181 privind finanțele publice și responsabilitățile bugetar-fiscale, Bugetul Public Național al Republicii Moldova include bugetul de stat, bugetul asigurărilor sociale de stat, fondurile obligatorii de asigurări medicale, bugetele locale a unităților administrative. La baza elaborării și aprobării bugetelor componente ale BPN stau principiile și regulile bugetar-fiscale. Unele principii fiind: universalitatea bugetului, principiul publicității, principiul unității, principiul specialității bugetare, principiul anualității și unității monetare. Cele mai importante reguli sunt: reguli privind politica bugetar-fiscală și reguli privind evaluarea impactului financiar.

Legea finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale (art.47 al Legii nr.181 privind finanțele publice) stabilește activitățile principale și termenii de realizare a acestora în procesul bugetar. Anul bugetar fiind echivalent anului calendaristic cu începere de la 1 ianuarie până la 31 decembrie.

Elaborarea și aprobarea proiectelor bugetelor anuale reprezintă a doua fază a ciclului anual de planificare bugetară. Proiectele de buget cuprind indicatorii pentru anul bugetar viitor, care se supun aprobării de către Parlament.

Unul din principiile de bază al elaborării BPN este echilibrul bugetar. Deseori acesta nu se realizează. Prin urmare diferența dintre cheltuielile bugetare mai mari și veniturile bugetare mai mici, definesc deficitul bugetar. Sarcinile principale ale Republicii Moldova în condițiile economice actuale cuprind efectuarea unor schimbări de structură economică, stabilirea echilibrului bugetar și creșterea economiei RM, ceea ce constituie scopurile de baza ale realizării economico-sociale. Statul influențează derularea proceselor economice prin măsuri fiscale, investiții, subvenții, transferuri de fonduri, împrumuturi.

Obiectivul diminuării deficitului bugetar și creșterea economică rămâne pe mai departe soluția atât a rezolvării unor importante probleme sociale și a ridicării standardului general de viață al populației, cât și a integrării în structurile economiei europene.

Veniturile Bugetului Public Național

Veniturile reprezintă un element economic format din impozite, taxe, contribuții, alte venituri etc. cu o importanță majoră în crearea bugetului public național. Pe lângă importanța lor fiscală, veniturile oferă, prin analiza lor economică, informații importante despre rezultatele resurselor utilizate.

În analiza dinamică a veniturilor din Bugetul Public Național putem observa o creștere considerabilă anuală Figura 1. În anul 2018 la bugetul public național au fost acumulate venituri în suma de 57995,9 mil. lei, adică cu 30455,7 mil. lei mai mult comparativ anului 2010.

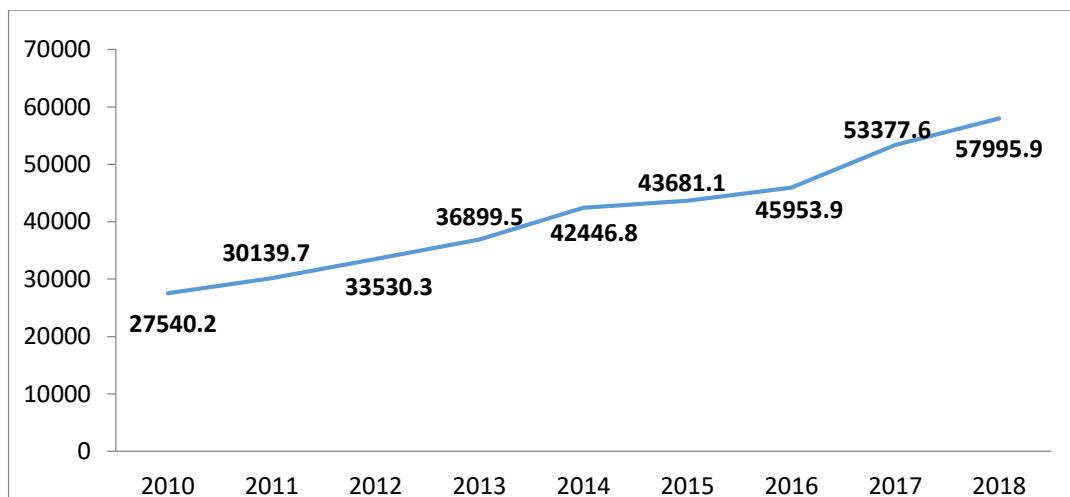


Figura 1. Evoluția veniturilor în Bugetul Public Național în perioada 2010-2018

În perioada 2017-2018 putem observa o modificare ușor reflectată asupra structurii repartizării veniturilor, Figura 2.

Veniturile bugetului public național au înregistrat în anul 2017 – 53377,6 mil. lei comparativ cu 57995,9 mil. lei în 2018. În 2017 precum și în 2018 cea mai mare parte a veniturilor o alcătuiesc impozitele și taxele ele fiind urmate de contribuții și prime de asigurări obligatorii, granturi etc.

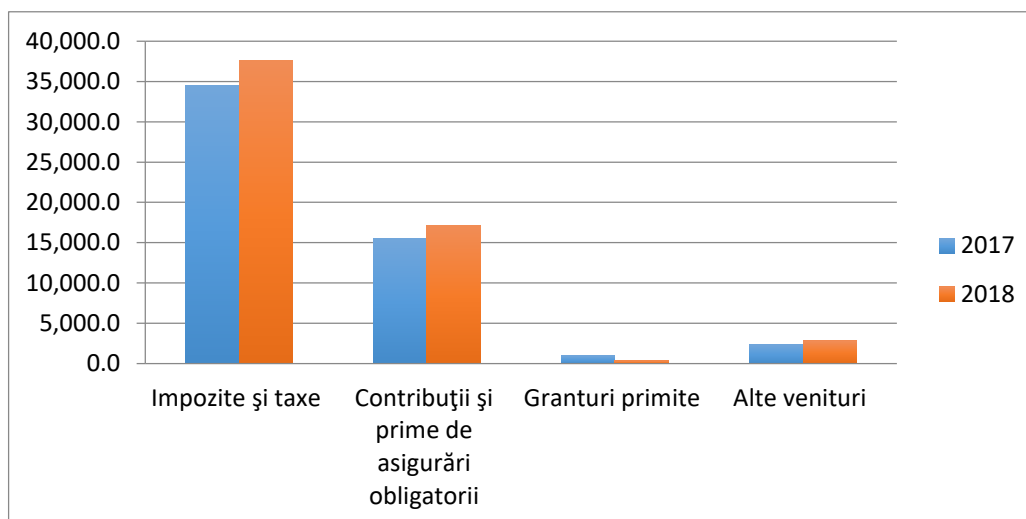


Figura 2. Repartiția veniturilor în Bugetul Public Național în anii 2017-2018

Observăm că în anul 2018 încasările din impozite și taxe au crescut considerabil, adică cu aproximativ 9% față de anul 2017. Cea mai mare creștere fiind înregistrată la veniturile din taxa valorii adăugate (TVA) fiind urmată de veniturile în accize.

Încasările contribuțiilor de asigurări sociale de stat și a asigurărilor medicale au crescut cu aproximativ 10% față de anul 2017, pe când pentru granturile primite s-a înregistrat o diminuare semnificativă de mai mult de 40%.

Cheltuielile Bugetului Public Național

Cheltuielile bugetului public național sunt determinate de cheltuielile prevăzute de legea bugetară anuală în vederea satisfacerii necesităților societății, dintre care: servicii de stat cu destinație generală, apărarea națională, servicii în domeniul economiei, învățământul etc.

Analiza dinamică a cheltuielilor din BPN în Republica Moldova manifestă o tendință de creștere anuală Figura 3. Putem observa o creștere mare a cheltuielilor în anul 2014, unde s-au înregistrat cheltuieli în mărime de 44393,1 mil. lei, adică cu 15066,7 mil. lei mai mult ca în anul 2010. Astfel în perioada 2010-2018, volumul total al cheltuielilor din bugetul public național a

crescut cu 30282,5 mil. lei, adică cu aproximativ 203,26% mai mult ca în 2018. Drept factori ce influențează creșterea cheltuielilor din BPN pot fi considerați:

- factorii demografici
- factorii economici
- factorii politici etc.

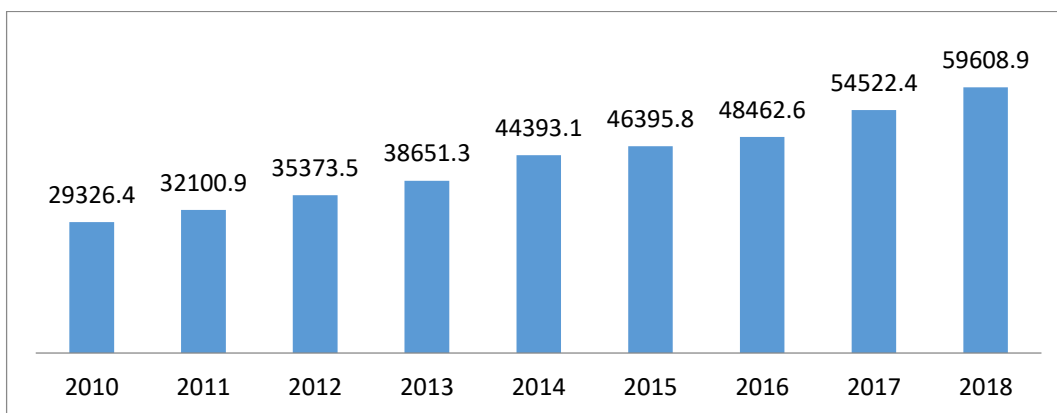


Figura 3. Evoluția cheltuielilor în Bugetul Public Național în perioada 2010-2018

Analiza cantitativă și structurală a cheltuielilor bugetare pentru anul 2018, denotă că Republica Moldova este o țară în curs de dezvoltare, cu un procent semnificativ de aproximativ 20% din totalul cheltuielilor ale bugetului public național sunt alocate destinațiilor de tip economic, ele având menirea să susțină alte domenii pentru furnizarea de bunuri și servicii publice. Aceste cheltuieli au un efect pozitiv, fiind creatoare de valoare adăugată și se amortizează în timp.

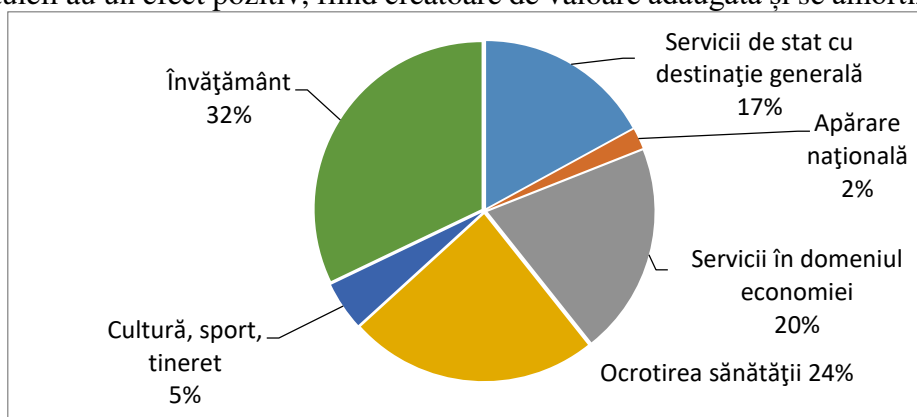


Figura 4. Structura cheltuielilor în Bugetul Public Național în perioada 2018

Structura cheltuielilor din BPN în anul 2018 Figura 4 arată că din totalul cheltuielilor bugetare cel mai mult au fost alocate pentru sectorul educațional, care rămâne a fi unul din cele mai prioritare sectoare finanțate cu aproximativ 32% din cheltuielile totale.

De asemenea, un procent însemnat din BPN a fost alocat pentru cheltuielile pentru sănătate, având o pondere de 24% din cheltuieli. De menționat este faptul că investițiile în capitalul uman nu apar imediat, ele se observă în termen lung și sunt capabile să ducă la creșterea productivității și bunăstării.

Totodată, un procent important este destinat pentru cheltuielile neproductive, consumatoare de resurse financiare: servicii de stat cu destinație generală (17%), apărarea națională (2%).

Se atestă că o simplă abordare cantitativă a cheltuielilor din bugetul public național nu este suficientă, fiind importantă coraportarea acestora cu indicatori de performanță înaltă, din care să se rezume eficiența cu care sunt cheltuiți banii publici. Unii din cei mai importanți indicatori privind nivelul ridicat al cheltuielilor sunt: corupția, speranța la viață, eficiența sistemului birocratic, gradul de sărăcie etc.

Deficitul Bugetar

Deficitul bugetar este un important indicator economic în care cheltuielile depășesc veniturile și reflectă imunitatea financiară a unui stat. El poate apărea ca urmare a unor activități economice neanticipate și se reflectă ca procent din Produsul Intern Brut (PIB).

Observăm că dinamica deficitului economic, Figura 5, este aproximativ constantă anual, doar în anul 2015-2016, deficitul bugetar se mărește cu cca 50% față de anul 2010 și s-a micșorat cu 40,58% până în anul 2018.

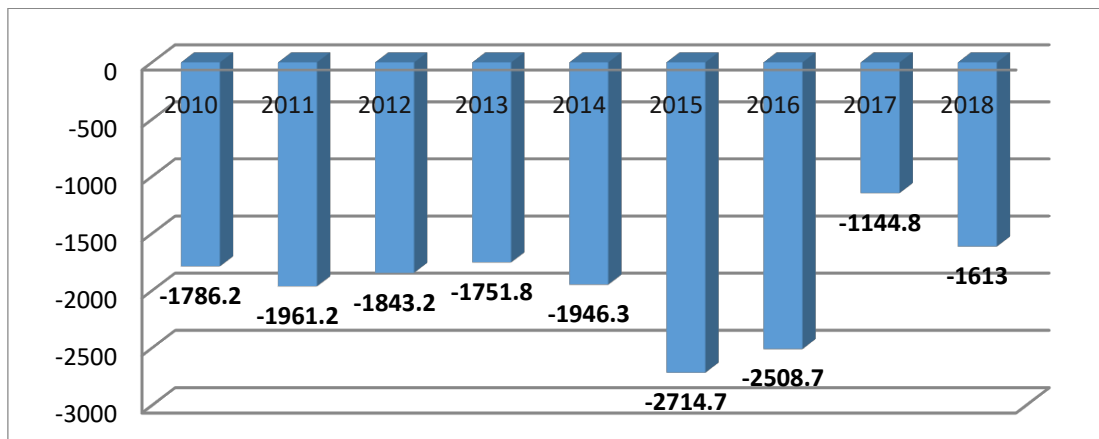


Figura 5. Evoluția deficitului Bugetul Public Național în perioada 2010-2018

Existența deficitului bugetar se datorează mai multor cauze, de exemplu:

- Scăderea producerii de bunuri și servicii în economie, pe ansamblu;
- Creșterea cheltuielilor în scopul realizării anumitor programe sociale;
- Fraude bancare etc.

Bugetul Public Național reprezintă cel mai important element pentru caracterizarea situației economice anuale și găsirea unor soluții pragmatice. Astfel observăm că BPN în Republica Moldova anual constituie o creștere a veniturilor și a cheltuielilor și o estimatoare mai mică a deficitului bugetar Figura 6. Pentru eliminarea deficitului bugetar, ar trebui expuse unele soluții, de exemplu: susținerea producției autohtone, mărirea taxei accizelor, orientarea pragmatică a cheltuielilor etc.

BPN exprimă relațiile economice în formarea bănească care apare în procesul repartiției produsului intern brut (PIB), în conformitate cu obiectivele de politica economică, socială și altele. Aceste relații se manifestă în sens dublu:

- ca relație prin intermediul căreia se mobilizează resursele bănești la dispoziția statului.
- ca relații prin care se repartizează totalitatea acestor resurse.

Problema deficitului Bugetului Public Național pentru Republica Moldova este o problema cronică pentru economia națională, soluționarea căreia ar reprezenta un atu extrem de important.

Referințe:

1. Franț F., Finanțe publice, Editura economică, București, 2013
2. www.statistica.gov.md
3. www.monitorul.fisc.md